

Odluka:
Rev 807/2019-2

Zbirni podatci

Broj odluke: Rev 807/2019-2
ECLI broj: ECLI:HR:VSRH:2021:5059
Datum odluke: 08.06.2021
Vrsta odluke: Rješenje
Vrsta predmeta: Građanski - revizija
Odjel: GRAĐANSKI ODJEL
[Poveznica do dokumenta na portalu IUS-INFO](#)

Tekst

Rev 807/2019-2

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: Rev 807/2019-2

REPUBLIKA HRVATSKA

RJEŠENJE

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Katarine Buljan predsjednice vijeća, Branka Medančića člana vijeća i suca izvjestitelja, dr. sc. Jadranka Juga člana vijeća, Gordane Jalšovečki članice vijeća i Slavka Pavkovića člana vijeća, u pravnoj stvari I. tužiteljice Z. T. (OIB: ...) i II. tužitelja S. H. (OIB: ...), oboje iz Z., koje zastupa punomoćnik D. P., odvjetnik iz Z., protiv tuženika K. d.d. u likvidaciji sa sjedištem u Z., (OIB: ...), kojeg zastupa punomoćnik D. I., odvjetnik iz Z., radi naknade štete, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Županijskog suda u Zagrebu posl. br. Gž-2687/2018-3 od 9. listopada 2018. kojom je preinačena presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu posl. br. P-5183/2017-52 od 7. ožujka 2018., u sjednici održanoj 8. lipnja 2021.,

riješio je:

I. Ukida se presuda Županijskog suda u Zagrebu posl. br. Gž-2687/2018-3 od 9. listopada 2018. u odluci kojom je preinačena prvostupanjska presuda i odbijen tužbeni zahtjev na obvezivanje tuženika isplatiti tužiteljima 327.076,35 kn sa pripadajućim zateznim kamatama - te u odluci o parničnom trošku, i predmet se u tome dijelu vraća drugostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

II. Odluka o troškovima povodom revizije ostavlja se za konačnu odluku.

Obrazloženje

1. Drugostupanjskom presudom preinačena je prvostupanjska presuda "u pobijanom dijelu pod t. I. i t. III. izreke" tako da je odbijen kao neosnovan zahtjev I. tužiteljice i II. tužitelja na obvezivanje tuženika isplatiti im 327.076,35 kn sa pripadajućim i u izreci presude određenim zateznim kamatama „na pojedine iznose“ i sa naknadom parničnoga troška od 64.375,00 kn sa zateznom kamatom od 7. ožujka 2018. do isplate - dok je tužiteljima naloženo „da naknade parnični trošak tuženiku u iznosu od 67.323,53 kn“.

2. Protiv te drugostupanjske presude tužitelji su podnijeli reviziju „iz razloga propisanih čl. 385. st. 1. toč. 1. ZPP-a“ i zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Predlažu da revizijski sud preinači osporenu presudu tako da odbije žalbu tuženika i potvrdi prvostupanjsku presudu, podredno da ukine presudu prvostupanjskog i drugostupanjskog suda i predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

3. Tuženik je odgovorio na reviziju i predložio da se ova odbije kao neosnovana.

4. Revizija je osnovana.

5. Pobjana drugostupanjska presuda donesena je 9. listopada 2018., dakle nakon što je (2. lipnja 2011.) na snagu stupio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 57/11 - dalje: ZID ZPP-a/11), slijedom čega se na temelju odredbe čl. 53. st. 4. u svezi s odredbama čl. 29. i 36. ZID ZPP-a/11 i odredbom čl. 102. st. 1. Zakona o izmjenama i dopunama ZPP-a ("Narodne novine", broj 25/13) na ovaj spor glede dopuštenosti podnesene revizije (prema njezinom sadržaju) primjenjuje novelirana odredba čl. 382. st. 1. t. 3. Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine", broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11 - 148/11 pročišćeni tekst, 25/13, 28/13 i 89/14 - dalje: ZPP-a), prema kojoj stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude ako je ova donesena prema odredbama čl. 373.a tog Zakona.

6. Odredbama čl. 373.a ZPP-a propisano je: (stavak I.) „Drugostupanjski će sud presudom odbiti žalbu i potvrditi prvostupanjsku presudu, odnosno presudom će preinačiti prvostupanjsku presudu ako prema stanju spisa nađe: 1) da bitne činjenice među strankama nisu sporne, ili 2) da ih je moguće utvrditi i na temelju isprava i izvedenih dokaza koji se nalaze u spisu, neovisno o tome je li prvostupanjski sud prigodom donošenja svoje odluke uzeo u obzir i te isprave, odnosno izvedene dokaze.“, (stavak II.) „Prigodom donošenja odluke iz stavka 1. ovoga članka, drugostupanjski je sud ovlašten uzeti u obzir i činjenice o postojanju kojih je prvostupanjski sud izveo nepravilan zaključak na temelju drugih činjenica koje je po njegovoj ocjeni pravilno utvrdio.“, (stavak III.) „U slučaju u kojem su ispunjeni uvjeti za donošenje presude iz stavka 1. ovoga članka, drugostupanjski sud može je donijeti i ako nađe da postoji bitna povreda odredaba parničnoga postupka iz članka 354. stavka 2. točke 11. ovoga Zakona“.

7. U ovome slučaju drugostupanjski sud je odlučujući po žalbi tuženika tužbeni zahtjev ocijenio neosnovanim i prvostupanjsku presudu preinačio pravilno postupajući u smislu citiranih odredaba čl. 373.a ZPP-a, sve nakon što je činjenice odlučne za odluku o predmetu spora utvrdio iz isprava i izvedenih dokaza koji se nalaze u spisu.

8. Stoga, a obzirom da je drugostupanjska presuda donesena na temelju odredaba čl. 373.a ZPP-a, protiv takve je (prema odredbi čl. 382. st. 1. t. 3. ZPP-a) dopuštena redovna revizija, kakva je i podnesena.

9. Revizijski sud pobijanu drugostupanjsku presudu ispitao je u smislu odredbe čl. 392.a st. 1. ZPP-a, samo u onom dijelu u kojem se ona pobija revizijom i samo u granicama razloga određeno navedenih u reviziji.

10. Ostvaren je revizijski razlog bitne povrede iz odredbe čl. 354. st. 2. toč. 11. ZPP-a.

11. Predmetom spora zahtjev je tužitelja na obvezivanje tuženika isplatiti im utuženi iznos na ime zarade „izgubljene“ zbog nemogućnosti korištenja poslovnog prostora u Z., ..., za razdoblje od 13. travnja 2001. do 13. lipnja 2001. „jer im tuženik nije u zakonskom roku ispraznio i predao u posjed poslovni prostor“.

12. U postupku koji je prethodio ovome utvrđeno je:

- da „su tužitelji suvlasnici 22/30 dijela poslovnog prostora u Z., ..., kojega su ugovorom sklopljenim 26. svibnja 2000. kupili od bivših vlasnika kojima je isti vraćen u vlasništvo temeljem odredbi Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine (Narodne novine, broj: 92/96, dalje: Zakon o naknadi), djelomičnim rješenjem Gradskog ureda za imovinsko pravne poslove Grada Z. od 17. ožujka 2000.“,

- da je tuženik „koristio taj prostor temeljem ugovora o zakupu sklopljenog 23. travnja 1999. s Gradom Z. kao zakupodavcem“,

- da su „sukladno odredbi čl. 41. st. 2. Zakona o naknadi vlasnici u ovom slučaju bili ovlašteni tražiti ispraznjenje i predaju u posjed poslovnog prostora istekom godine dana od dana pravomoćnosti rješenja o utvrđivanju prava vlasništva, u ovom slučaju računajući od 12. travnja 2000., dakle počevši od 13. travnja 2001.“,

- da je time „ugovor o zakupu temeljem kojeg je tuženik koristio predmetni prostor ex lege prestao vrijediti danom 13. travnja 2001. zbog čega je njegovo daljnje korištenje iste nekretnine (potpuno ili djelomično) nezakonito“.

13. Za razliku od prvostupanjskog suda, koji je zahtjev tužitelja ocijenio osnovanim i prihvatio - uz shvaćanje da tužiteljima pripada utuženi iznos obzirom da u utuženom razdoblju u predmetnom poslovnom prostoru nisu mogli obavljati registriranu poslovnu djelatnost, sve stoga što im tuženik taj prostor nije predao u posjed - a morao je (tako da je „u spornom razdoblju koristio predmetni prostor bez valjane pravne osnove“), s time da su tužitelji „mogli osnovano očekivati da bi prema redovnom tijeku stvari u predmetnom poslovnom prostoru obavljali svoju poslovnu djelatnost i ostvarivali od toga korist“, drugostupanjski sud je zahtjev tužitelja ocijenio neosnovanim i (preinačenjem prvostupanjske presude promjenom odredbe čl. 373.a ZPP-a) odbio polazeći od shvaćanja:

- da tužitelji u ovome slučaju zahtjev temelje na institutu naknade štete, na tvrdnji - da su postupkom tuženika, time što je zadržao posjed prostora iako za to nije imao pravne osnove, njih spriječio u ostvarivanju zarade - koju (da) bi izvjesno u utuženom razdoblju ostvarili da su prostor mogli koristiti,

- da su, uz tu osnovu svoga zahtjeva, tužitelji u smislu odredbe čl. 155. Zakona o obveznim odnosima („Narodne novine“ broj 53/91, 73/91, 111/93, 3/94, 107/95, 7/96, 91/96, 112/99 i 88/01 - dalje: ZOO-a), koji se Zakon ovdje primjenjuje u smislu odredbe čl. 1163. st. 1. ZOO-a (“Narodne novine”, broj 35/05 i 41/08), a prema kojoj: „Šteta je umanjenje nečije imovine (obična šteta) i sprečavanje njezina povećanja (izmakla korist), a i nanošenje drugom fizičkog ili psihičkog bola ili straha (nematerijalna šteta)“, bili dužni, da bi u postupku uspjeli, „dokazati da im je zbog nemogućnosti korištenja nekretnine nastala šteta u vidu zarade koju bi po redovnom tijeku stvari mogli ostvariti (uz odbitak troškova koje bi pri tome imali)“, sve budući da „nije dovoljna teoretska mogućnost ostvarenja dobiti, tj. nije dovoljno da su tužitelji imali mogućnost stjecanja dobiti“,

- da su, konkretno, tužitelji morali „dokazati da su imali stvarnu namjeru u njemu obavljati poslovnu djelatnost“: tako da je trebalo utvrditi „relevantnu okolnost“ da li su po iseljenju tuženika doista tu namjeru i realizirali,

- da tužitelji upravo to nisu dokazali: „kao dokaz tužitelji su predložili financijsko vještačenje temeljem dokumentacije i to “izvoda iz poslovnih knjiga i rekapitulacije prometa za razdoblje od travnja do lipnja 2001.” za poslovni prostor u ... u Z. (...), uz napomenu da je površina prostora u ... dvostruko veća od onog u ... pa je za očekivati i dvostruko veću prosječnu zaradu“ - s time da se navedena dokumentacija „odnosi na poslovanje I. H., izrada tekstilnih predmeta, obrta u vlasništvu I. tužiteljice Z. T., poslovnica u Z., ...“,

- da „sama okolnost da je I. tužiteljica kao vlasnica obrta obavljala poslovnu djelatnost u obližnjem poslovnom prostoru ne upućuje na zaključak da bi i II. tužitelj obavljao istu poslovnu djelatnost u predmetnom poslovnom prostoru. Pored navedenih dokaza tužitelji nisu priložili ikakve druge materijalne dokaze i isprave iz kojih bi proizlazilo da su nakon iseljenja tuženika oboje pa niti sama I. tužiteljica, u njemu obavljali ikakvu djelatnost. Tako primjerice nisu dostavili dokaz da je u obrtnom registru ikada bila registrirana poslovnica obrta na ovoj adresi a niti poslovnu dokumentaciju kakvu su dostavili za poslovnicu na adresi ...“ - a da bi „u okolnostima konkretnog slučaja“ tek takvi dokazi o poslovanju I. tužiteljice i II. tužitelja u predmetnoj nekretnini nakon iseljenja tuženika bili dokaz „njihove stvarne namjere njenog korištenja u poslovne svrhe a time i njihovih navoda o izgubljenoj zaradi. Financijsko vještačenje tek je dokaz na okolnost iznosa pretpostavljene zarade a ne i vjerojatnosti njene realizacije“,

- da, „nadalje, iz podataka nadležne Porezne uprave (...) proizlazi da porezni obveznik S. H. u poreznom razdoblju od 1. siječnja 2001. do 31. prosinca 2001. nije bio obveznik poreza na dodanu vrijednost dok je za isto razdoblje u poreznoj prijavi poreza na dohodak prijavio samo dohodak od nesamostalnog rada i dohodak od zakupnine i najamnine“,

- da zbog toga, dakle - jer „tužitelji nisu dokazali da bi imali stvarnu namjeru obavljanja djelatnosti obrta u predmetnom prostoru nakon iseljenja tuženika“, valja zaključiti da tuženik nije tužitelje onemogućio “u stjecanju zarade”, kako „tvrde u tužbi i tijekom postupka“.

14. Međutim, pravilnim je ovdje prihvatiti ono što revidenti navode u reviziji - da su u drugostupanjskoj presudi izostali jasni i prihvatljivi razlozi, oni koji bi dostatno opravdavali navedenu ocjenu (shvaćanje) drugostupanjskog suda.

15. Naime, u ovome predmetu, u kojemu tužitelji ne ostvaruju ono što vlasnicima nekretnine pripada u smislu odredbe čl. 165. st. 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (“Narodne novine”, broj 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12 i 152/14), naknadu za „koristi koje je posjednik imao za vrijeme svojega posjedovanja“ prijepornog prostora u prijepornom razdoblju - već pravo na naknadu štete zbog zarade za koju drže da im je izostala krivnjom tuženika, time što je tuženik koristio njihovu nekretninu bez valjane pravne osnove za takvo korištenje, osporenoj presudi, a pored argumentiranih revizijskih prigovora, nedostaju jasni, uvjerljivi i logični razlozi o tome:

15.1. kako je (po čemu, iz kojih dokaza) zaključeno (ili na čemu je temeljen zaključak) da tužitelji nisu dokazali da bi uopće koristili prijeporni prostor - sve i da im ga je tuženik prepustio u posjed kada je to trebao, odnosno, bliže, da nisu dokazali da su imali stvarnu namjeru obavljanja djelatnosti obrta u predmetnom prostoru - u utuženom razdoblju,

15.2. kraj činjenice da su tužitelji ostvarili vlasništvo prostora i ostvarivali vlasničkopravno ovlaštenje da ga i posjeduju (što već i samo po sebi čini razumnim zaključiti da su prostor, pa i zbog njegove pozicije i površine te namjene kojoj je koristio, namjeravali koristiti) - ali i da su, kako to u reviziji i tvrde, u spis priložili isprave sa „rekapitulacijom prometa“ ostvarenog upravo u prijepornom prostoru za svibanj i lipanj 2002. te travanj, svibanj i lipanj 2003., za razdoblje koje je uslijedilo (ipak) sa samo manjim vremenskim odmakom od trenutka kada im je posjed prostora predan.

16. Konkretno, osporenoj presudi nedostaju razlozi kako su ocijenjene navedene isprave sa „rekapitulacijom prometa“, na koje revidenti upućuju, sa onim što je utvrđeno - u odnosu na zaključak (glede „namjere“) na kojemu je ta presuda temeljena.

17. Sudovi imaju pravo na ocjenu provedenih dokaza i prema svojem uvjerenju i na osnovu savjesne i brižljive ocjene dokaza odlučivati koje će činjenice uzeti kao dokazane (čl. 8. ZPP-a), ali su u slobodi ocjene dokaza i oni ograničeni obvezom da tu svoju ocjenu opravdaju jasnim, uvjerljivim i logičnim (razumnim) razlozima iz kojih bi se mogla preispitati.

18. Pritom valja imati na umu da sud čini bitnu povredu određaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. toč. 11. ZPP-a i ako presuda ne sadrži takve (jasne, uvjerljive, logične ili razumne ali i dostatne) razloge o odlučnim činjenicama i (time) ima nedostataka zbog kojih se ne može ispitati - tako da se ne vidi koje činjenice je sud uopće utvrđivao i cijenio, odnosno koje je činjenice našao utvrđenim i kojim dokazima je stvorio određeni zaključak - i takvog uzeo relevantnim za odluku o predmetu spora.

19. Slijedom toga, a budući da se propuštanjem iznošenja navedenih razloga drugostupanjska presuda ne može ispitati - čime je počinjena bitna povreda određaba parničnog postupka iz čl. 354. st. 2. t. 11. ZPP-a, na koju revidenti i opisno ukazuju, valjalo je na temelju odredbe čl. 394. st. 1. ZPP-a ukinuti drugostupanjsku presudu u osporenom dijelu i predmet u tome dijelu vratiti drugostupanjskom sudu na ponovno suđenje.

20. U ponovljenom postupku drugostupanjski sud će postupiti u skladu s iznijetim shvaćanjem ovoga suda te razmotriti ono na što je u ovoj odluci ukazano i ponovno odlučiti o žalbi tuženika - i to na temelju savjesne i brižljive ocjene svakog dokaza zasebno i svih dokaza zajedno, odnosno na temelju rezultata cjelokupnog postupka - odlukom o predmetu spora s obrazloženjem prema odredbi čl. 375. st. 1. ZPP-a.

21. Revizijski sud tek primjećuje da je uputnim u tome postupku razmotriti:

21.1. da li bi tužitelji (neovisno da li su to htjeli ili za to imali namjeru: onu koju drugostupanjski sud nalazi odlučnom za odluku o predmetu spora) uopće stigli osposobiti prostor za rad te ostvariti sve uvjete da u njemu posluju i ostvaruju prijevornu zaradu do 13. travnja 2001. i potom do 13. lipnja 2001. (dakle: do i za razdoblja za koje potražuju naknadu), sve i da im je tuženik predao prostor pravodobno (12. travnja 2001.), čim je to trebao učiniti,

21.2. je li razumno visinu utužene štete utvrđivati polazeći od „očekivanja dvostruko veće prosječne zarade“ već i samo stoga što je površina prijevornog „prostora u ... dvostruko veća od onog u ...“, odnosno vezujući je samo sa površinom prostora - i za zaradu ostvarenu u istome razdoblju u susjednom prostoru, sa dvostruko manjom površinom.

22. Kako odluka o trošku postupka ovisi o konačnom rješenju spora, valjalo je ukinuti i odluku o parničnom trošku, te predmet i u tome dijelu vratiti drugostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje: na temelju odredbe čl. 166. st. 3. ZPP-a, o troškovima postupka, pa i onima u povodu revizije, odlučit će se u konačnoj odluci.

Zagreb, 8. lipnja 2021.

Predsjednica vijeća:
Katarina Buljan, v.r.